

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA PRO PARLAMENT ČR

Ministryně financí předkládá Parlamentu ČR návrh na vyslovení souhlasu s ratifikací Dohody o ukončení platnosti dvoustranných dohod o investicích mezi členskými státy Evropské unie (dále jen „Dohoda“). Dohoda byla podepsána dne 5. května 2020 v Bruselu. Vláda ČR vyslovila s Dohodou souhlas svým usnesením č. 152 ze dne 24. února 2020. Za Českou republiku Dohodu podepsal velvyslanec České republiky při Evropské unii Mgr. Jakub Dürr.

Hlavním obsahem materiálu je podepsaný český alternát Dohody.

1. Obecný úvod

Dne 6. března 2018 vydal Soudní dvůr EU rozhodnutí ve věci Achmea (C-284/16, dále jen rozhodnutí Achmea), ve kterém Soudní dvůr EU uzavřel, že rozhodčí doložky obsažené v dvoustranných investičních dohodách, které mají mezi sebou uzavřeny členské státy EU (dále jen „intra-EU BITs“), jsou v rozporu s unijním právem. V důsledku rozhodnutí Achmea vyvstala velmi naléhavá potřeba uvést všechny dvoustranné investiční dohody, které mají mezi sebou uzavřeny členské státy EU, do souladu s unijním právem, a to nejlépe jejich hromadným ukončením.

Z výše uvedeného důvodu se pod iniciativou EK začala ve druhé polovině 2018 setkávat na expertní úrovni skupina s cílem nalézt shodu všech členských států a stanovit jednotný právní rámec pro ukončení platnosti všech stávajících intra-EU BITs, a to včetně vyloučení aplikace ochranných lhůt (tzv. *sunset clauses*, které stanoví, že se na investice realizované do ukončení platnosti investičních dohod bude po určitou, v investiční dohodě stanovenou dobu, vztahovat ochrana podle takové investiční dohody i po jejím ukončení). V této souvislosti proběhlo devět prezenčních kol jednání a ČR byla aktivním členem této expertní skupiny. Bylo dohodnuto, že toto hromadné ukončení platnosti bude provedeno jedním právním aktem – a sice Dohodou.

Rámcová pozice pro expertní jednání byla schválena Výborem pro EU dne 7. května 2019 a Dohoda byla potvrzená na společném jednání velvyslanců jako konečná dne 24. října 2019. Celkem 25 členských států EU vyjádřilo Dohodě podporu na tomto jednání. Finsko, Švédsko a Velká Británie této Dohodě podporu nevyjádřily, a smluvními stranami Dohody proto nejsou. Rakousko a Irsko, i přes svoji původní podporu sjednání Dohody, nakonec taktéž nejsou její smluvní stranou, protože těsně před samotným podpisem Dohody oznámily, že k ní nakonec nepřistoupí. Dohoda tak byla podepsána 23 členskými státy EU. S Irskem byla již v minulosti platnost vzájemné investiční dohody platně ukončena. S Rakouskem je dvoustranná investiční dohoda stále platná. ČR proto ve vztahu ke státům, kterými jsou Finsko, Rakousko, Švédsko a Velká Británie, bude postupovat v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 9. července 2008 č. 853 o postupu České republiky při ukončování platnosti dohod o podpoře a vzájemné ochraně investic a s usnesením vlády ČR ze dne 1. prosince 2008 č. 1529, kterým vláda vyslovila souhlas se sjednáním smluv o změně a ukončení platnosti dohod o podpoře a vzájemné ochraně investic, které Česká republika uzavřela s členskými státy Evropské unie.¹

---

¹ V této souvislosti Ministerstvo financí doplňuje, že po vydání rozhodnutí Achmea znovu požádalo jednotlivé členské státy EU prostřednictvím diplomatických nót o ukončení platnosti příslušných intra-

Jednání expertní skupiny o uzavření mnohostranné dohody předcházelo sjednání politické Deklarace o právních dopadech rozhodnutí Achmea na intra-EU BITs (dále jen „Deklarace“), která byla dne 15. ledna 2019 v Bruselu podepsána. Za ČR Deklaraci podepsal velvyslanec a stálý představitel ČR při EU Jakub Dürr.

Přijetí Deklarace se stalo prvním významným politickým krokem, směřujícím k hromadnému ukončení intra-EU BITs. Členské státy EU se podpisem tohoto dokumentu přihlásily k plnému respektování rozhodnutí Achmea. Členské státy EU v Deklaraci prohlásily, že učiní veškeré kroky k tomu, aby stávající intra-EU BITs byly formálně ukončeny do konce roku 2019. Přijatá Deklarace de facto doplňuje dřívější sdělení Evropské komise k ochraně přeshraničních investic v rámci unie kapitálových trhů, které vydala dne 19. července 2018, v němž Komise potvrdila, že investoři z členských států EU jsou na jednotném trhu plně chráněni unijním právem a ochranu těchto práv v EU zaručují vnitrostátní soudy a Soudní dvůr EU.

Vzhledem k tomu, že Dohoda neumožňuje výhrady a žádná ze smluvních stran Dohody neuplatnila výjimku, vztahuje se ukončení platnosti předmětných investičních dohod na celá území smluvních stran tj. včetně jejich tzv. zámořských území.

2. Obsah Dohody

Dohoda je uvedena preambulí a je dále členěna do čtyř částí.

Obsahem preambule jsou mj. sdělení, že (1) strany dohody jsou si vědomy svých jiných závazků vyplývajících z unijního a mezinárodního práva, dále, že (2) rozhodčí doložky obsažené v intra-EU BITs nemohou dát základ rozhodčímu řízení dle těchto smluv, že (3) Dohoda se uplatní vůči všem probíhajícím řízením na základě intra-EU BITs, že (4) Dohoda nemá dopad na intra-EU BITs ukončené některými členskými státy EU v minulosti, že (5) Dohoda se nevyjadřuje k slučitelnosti substantivních ustanovení v intra-EU BITs s unijním právem, že (6) Dohoda se nevztahuje na rozhodčí řízení vedená dle Dohody k energetické chartě, nicméně ČS EU se tímto tématem budou zabývat následně, že (7) v návaznosti na závěry Rady ECOFIN ze dne 11. července 2017, členské státy EU a EK vynaloží úsilí k zajištění úplné a efektivní ochrany investic uvnitř EU, včetně vyhodnocení současných mechanismů řešení sporů či vytvoření nových nástrojů a mechanismů v souladu s unijním právem.

První část je věnována definicím v Dohodě. Je zde uvedeno, co se např. rozumí pod pojmem rozhodčí doložka, ukončené rozhodčí řízení, probíhající rozhodčí řízení či tzv. „sunset clause“. Datum rozhodnutí ve věci Achmea má pak relevanci při definování jednotlivých pojmů.

Druhá část obsahuje články, které jsou jádrem Dohody a které stanoví, že intra-EU BITs se ukončují včetně ustanovení k tzv. „sunset clause“ a rozhodčí doložky na základě intra-EU BITs jsou neaplikovatelné. Tato část je doplněna o odkazy na přílohy, které obsahují seznam dohod, jež se Dohodou ukončují.

EU BITs dohodou, což mělo za následek ukončení platnosti intra-EU BITs s Polskem a Lotyšskem, S dalšími členskými státy EU dojde k ukončení platnosti intra-EU BITs prostřednictvím Dohody. S výše uvedenými státy budou znovu opětovně zahájeny snahy o ukončení platnosti vzájemných investičních dohod bilaterálně.

Třetí část a zároveň nejobsáhlejší část Dohody se věnuje ukončeným a probíhajícím řízením a stanoví přechodná opatření k probíhajícím rozhodčím řízením definovaným v první části. V tomto ohledu je nutné zmínit, že tato část zakotvuje povinnost členského státu EU umožnit přístup investorům, kteří jsou stranou probíhajících rozhodčích řízení, k národním soudům i v případě, že lhůty k vznesení nároků dle národního práva již uplynuly, za podmínky, že investor se vzdá všech svých nároků dle intra-EU BIT v probíhajícím rozhodčím řízení, požádá o ukončení probíhajícího rozhodčího řízení a zahájí řízení u národního soudu v souladu se lhůtami uvedenými v čl. 10 Dohody. V této části je rovněž zakotvena možnost zahájení strukturovaného dialogu mezi investorem a ČS EU, který bude probíhat skrze facilitátora. Strukturovaný dialog je možné použít pouze v případě probíhajícího rozhodčího řízení a členský stát EU, který je stranou tohoto řízení, s tímto řešením musí souhlasit. Podrobnější popis tohoto institutu je obsahem čl. 9 Dohody. Přestože z definic vyplývá, že probíhající řízení je jakékoliv řízení, které bylo zahájeno před 6. březnem 2018 a do tohoto data nebylo ukončeno, Česká republika si vyjednala, že vůči těmto řízením, která byla následně ukončena ve prospěch žalovaného státu, kdy rozhodčí tribunál přijal, že tento neporušil závazky z příslušné intra-EU BIT, nelze použít články přechodných ustanovení (viz čl. 8 odst. 2 Dohody).

Čtvrtá, poslední část Dohody je věnována závěrečným ustanovením obsahujícím mj. určení deponitáře Dohody, řešení sporů dle Dohody, zákaz činění výhrad k Dohodě, vstup v platnost a rozhodná znění Dohody.

3. Provádění Dohody a dopad na státní rozpočet ČR a rozpočtové důsledky v rámci EU

Dohoda vstoupila v platnost dne 29. srpna 2020, tedy 30 dnů poté, co byla schválena dle příslušných vnitrostátních procesů dvěma členskými státy EU, které jsou smluvní stranou Dohody.² Pro každou smluvní stranu, která Dohodu ratifikuje, přijme nebo schválí po jejím vstupu v platnost v souladu s odstavcem 1 čl. 16 Dohody, vstoupí Dohoda v platnost 30 kalendářních dnů po dni, kdy tato smluvní strana uložila listinu o její ratifikaci, schválení nebo přijetí.

Dohoda nepředpokládá přímý dopad na státní rozpočet ČR. Rozpočtové dopady vztahující se k vedení probíhajících rozhodčích řízení, která jsou předmětem části 3 Dohody, nelze v této chvíli konkrétně stanovit.

Ve vztahu k přechodným opatřením k probíhajícím a ukončeným rozhodčím řízením obsaženým v části 3 Dohody lze dále konstatovat, že tato se týkají 17 ukončených a 4 probíhajících rozhodčích řízení. Přechodná opatření pro probíhající rozhodčí řízení lze použít pouze v případě zájmu investora a za současného ukončení či suspenze rozhodčího řízení. Ve všech případech Česká republika rozporuje tvrzení žalobců v rozhodčích řízeních a lze předpokládat, že tuto pozici by Česká republika přijala i v rámci strukturovaného dialogu, pokud by jej zahájila. V tomto kontextu lze tedy uzavřít, že sjednání Dohody nijak zásadně nemění rozpočtové dopady související s existencí dvoustranných dohod o investicích mezi členskými státy, jejichž platnost je Dohodou ukončena a nepředpokládá se proto vynaložení mimořádných nákladů souvisejících s těmito řízeními nad rámec těch, které by České republice vznikly i bez přijetí této Dohody.

---

² Těmito dvěma smluvními státy jsou Dánsko a Maďarsko.

4. Soulad smlouvy s ústavním pořádkem ČR, dopad na právní řád ČR a kategorie smlouvy

Předkládaný návrh na sjednání Dohody je plně v souladu s ústavním pořádkem ČR a ostatními součástmi právního řádu, se závazky převzatými v rámci jiných platných mezinárodních smluv a s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva, jakož i se závazky vyplývajícími z členství ČR v EU.

Z pohledu českého ústavního práva lze Dohodu charakterizovat jako smlouvu prezidentské kategorie ve smyslu čl. 49 písm. a), d) a e) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších změn (dále jen „Ústava ČR“).

Vstupem v platnost Dohody nenastane potřeba změny právního řádu ČR, dojde však k pozbytí platnosti stávajících dvoustranných mezinárodních investičních dohod uvedených v příloze 1 Dohody včetně všech dodatků a protokolů k nim, které má Česká republika sjednány se členskými státy EU.

V případě, že dojde k uplynutí vnitrostátní lhůty pro podání žaloby u soudů v ČR, má článek 10 Dohody, v souladu s článkem 10 Ústavy ČR, aplikační přednost před zákonem.

Materiál nemá dopad na problematiku rovnosti mužů a žen.

Návrh na sjednání Dohody byl schválen vládou ČR a poté, co obě komory Parlamentu vysloví souhlas s ratifikací Dohody, bude Dohoda předložena k ratifikaci prezidentu republiky.

V Praze dne 15. září 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.